

Sahabat

INDONESIENS VÄNNER

NR 3/94

Ny djurart påträffad i Indonesien

Från Sydney har en TT-AFP depeesch kablat ut till all världens press. Ur påpassliga Svenska Dagbladet saxar vi följande sensationella nyhet:

Det var inte en panda som klängde uppe i trädet. Det var inte en känguru. Nej, det var en helt okänd varelse, det åttonde större däggdjur som har upptäckts under detta århundrade. Fyndet gjordes av vetenskapsmän i Australien och Indonesien, i ett avlägset hörn av den indonesiska övärlden på Irian Jaya.

Djuret betecknas som vänskapligt och kallas av lokalbefolkningen "bondegezou" eller "skogsgubben från bergen".

Museimannen Tim Flannery från Sydney tror att det finns tusentals skogsgubbar i den svårgenomträngliga, kalla och fuktiga terrängen på Maokopbergskedjans högre avsnitt, över 4 500 meters höjd.

Två folk bor nära skogsgubbens områden, denifolket som jagar honom och monifolket som betraktar djuret som en anfader och inte skulle komma på idén att döda det.

När en skogsgubbe ser en medlem av monifolket sträcker han upp händerna i vädret och visslar av glädje. Han tycker sig känna igen släktingar, tror monifolket. Det är moni som har räddat skogsgubben från utrotning, menar forskarna.

Denifolket däremot låter sig väl smaka när de träffar på gubbarna, som till sin olycka är vänskapligt sinnade mot människor och låter sig lätt fångas.

Skogsgubben är en dryg meter hög och väger som vuxen 15 kilo. Den är visserligen en så kallad trädänguru, den tionde art som har upptäckts, men är egentligen inte särskilt väl anpassad till ett liv i träden på grund av sina rätt tunna ben och sin korta svans.

SvD

Bli inte lurad

Det är egentligen rätt svårt att veta vilken valuta man skall ta med för växling i Indonesien. Som regel är det USD som man tar med sig. Men i dagens labila läge är det inte säkert, att dollarn är bäst. Man gör klokt i att se vad DM, NLG eller GBP kostar och vad respektive ger i IRP. Som hjälp kommer vi att publicera senast kända växlingskurser. Tabellen gäller för slutet av september och för Indonesien. Tar du med USD gäller 100-sedeln för bästa växling.

Som kuriosum kan nämnas att det i oktober var billigare att på taxfree på Shiphol betala med i Sverige inväxlade USD än med inväxlade NLG

Exchange rates

	Buying	Selling
British L	3.370	3.450
U.S. \$	2.156	2.186
D.M.	1.392	1.416
N.F.	1.239	1.263

The above rates are subject to changes.
Rates quoted above are correct at time of going to press in the last week of September.

Sahaba

Medlemstidning för
Svensk-Indonesiska Sällskapet

Redaktör: Carl Henric Reiher

Telefon 08-500 270 17 efter 18.00

Adress: Gränsvägen 20, 137 41 Västerhaninge

I redaktionen: Zainal Afif, Cecilia Matteoni, Brittari Wikström.

Utgivare och ägare:

Svensk-Indonesiska Sällskapet

c/o Dynamo Konsult AB

Box 26 175, 100 41 Stockholm.

Tryck: Haninge Föreningstryck AB 1994

Nästa nummer utkommer ca 15 april

Omslaget: Vackra Moni träffar man på Lomboks Sanurstrand, där hon säljer härliga, tropiska frukter. Moni är sasak och som hon påpekar muslim.

Foto Carl Henric Reiher

Ett år går fort

Kommer du ihåg årsmötet i slutet av januari i detta år. Det var då den nuvarande styrelsen valdes. Vi hade också, med stöd från ambassaden, en uppvisning i klädesdräkter som var någonting alldeles extra och vi slog publikrekord. 180 personer njöt av allt det fina.

I februari skickade vi ut en enkät och bad om synpunkter på vad vi bör syssla med inom SIS. Fem-sex svar kom in, där hade vi önskat oss fler, men vi fick en del bra ledtrådar. Tack för det. Vi letar fortfarande efter långsiktiga bra projekt som kan sätta SIS på kartan och inte bara att vi har korta programpunkter. Förslag?

Det viktigaste beslutet i år var att starta Sahabat-tidningen. Vår ambition är att bättre nå ut i landet och inte bara ha verksamheter i Stockholm. Detta är det tredje numret av tidningen och utgivningen kostar en del pengar som du förstår. På årsmötet får du därför ta del av några förslag om hur vi finansierar den i fortsättningen. Vi i styrelsen ser tidningen som ett viktigt organ om vi vill vidga kretsen av medlemmar i SIS. Vad tycker du om detta, vilken betydelse har tidningen? Jag vill passa på och lämna en eloge till Calle Reiher och kretsen kring honom som gör tidningen, mycket proffsigt.

En kanske lika viktig händelse är starten av SIS lokalförening i Malmö-Lund området. Återigen i linje med vår ambition att skapa verksamhet på annan ort än Stockholm. Tack Hans Hansson och alla andra som drar ett stort lass till glädje för många.

Med pompa och ståt kom en stor delegation från Jarkarta stad till Stockholm i mars månad och i Grands Vinterträdgård var närmare 500 personer från svensk turism och handel inbjudna. Mat, dans, musik, modevisning och mycket annat fick svenskar att öppna ögonen för Indonesien i allmänhet och Jakarta i synnerhet. Det blir en ny återkomst under våren 1995.

Under våren var SIS även på Etnografiska museet i Stockholm och lyssnade till Elisabeth Lind om vad folk har på väggarna och varför. Vi hade även en uppskattad vårutflykt till Näsby Slott.

Vi har under året lyckats få ett bra samarbete med några studieorganisationer, som med SIS medverkan har tagit upp såväl indonesiska språket som matlagning i sina program. Det blir en fortsättning även nästa år och då ska vi se om dessa program kan föras ut till fler orter i Sverige.

I Stockholm hade vi under hösten besök av indonesiska pianisten Trisutsji Kamal som tillsammans med två andra gav en oförglömlig föreställning av gränsöverskridande musik. Även ett besök på Marionettmuseet och en programpunkt om dykning i Indonesiska vatten fanns på repertoaren under hösten.

En annan viktig milstolpe under hösten var bildandet av Svensk-Indonesiska Handelssällskapet, vars syfte är att främja handelsrelationerna. Mera kommersiellt än SIS alltså. Intresserade kan ringa till ordföranden Staffan Yllner, tel 010-291 54 01.

The big bang kom den 12 november när arrangemangets titel löd: Cigarrer från Sumatra och indonesisk buffé. Närmare 300 personer fick chansen att rulla egna cigarrer och njuta av buffén som Amy Lasut stod värd för. Nytt rekord alltså, vi får se om det slås nästa år.

När detts skrivs återstår Luciafest den 11 december och ett årsmöte den 29 januari 1995. Ja, ett år går fort när man har trevligt. Och det har det verkligen varit trevligt att få vara ordförande i SIS. Lite om vad vi tänker oss för aktiviteter nästa år kan du läsa om på sista sidan.

Med vänlig hälsning

Christer Ridström

Ordförande SIS

Det förlorade paradiset?

Bali är inte idag vad ön var bara för tjugo år sedan. Det är omvitnat både av balineser och av tidigare resenärer.

Balineserna utanför turistgettona är fortfarande lika vackra, vänliga, generösa, familjebundna och djupt religiösa som tidigare. Där lever man trots många moderniteter på samma sätt som tidigare med djur, sådd, skörd och hårt arbete.

Nej svulsten är turistorterna Kuta med omnejd och i viss mån även Sanur. Där har marknadens sämsta avarter tagit över. Där finner man inte Bali eller Indonesien utan ett Kiviks marknad.

Från alla håll landar jumbojättarna och spyr ut otaliga turister, som vill uppleva det sista paradiset. Men vad finner de egentligen?

Härliga hotell

Först som sist måste konstateras, att hotel-len genomgående är av god standard och härliga oaser med flödande blomprakt, generösa trädgårdar, bra kök och rum. Men vad därutöver erbjuds kan ge anledning till viss kritik.

Enligt statistiken bränner varje turist i genomsnitt 1170 USD per stopp. Räkna bort hotellkostnaden, så blir det en hel del över. Och vad går då tillbaka till turistnäringen i form av service åt besökarna? Inte kan det vara mycket.

Bara svarttaxi

Det man först konfronteras med är taxi, eller rättare sagt frånvaron av taxi. Enda fasta fortaxa som existerar är när man på flygplatsen köper kupong för transport till önskat hotell. I Jakarta klagar man liksom i Stockholm över svarttaxi ofta oblyga framfart. På Bali är all taxi svart. Förarna ligger, eller sitter eller hänger mot en bil, runkar

med händerna och väser "transport". Och så börjar shackrandet. Olika priser olika dagar till samma mål. Nykomlingar blir ofelbart torsk. Och eftersom många bara är på Bali en eller ett par dagar hinner dom inte fatta bedrägeriet.

Det finns små smidiga Bemos som pilar fram i trafiken. Inga nummer eller liknanade, så man vet inte vart de är på väg. Och vet man så varierar taxan efter chaufförens humör.

Som biltjuvar

Men värre är trafikmoralen, eller rättare sagt den totala avsaknaden av hänsyn till de gående. Alla kör som biltjuvar och vägrar släppa fram gångfolk. Kuta är kaotiskt, men frågan är om inte Sanur ändå tar priset i brutalitet.

Jalan Tanjung Sari löper genom hela Sanurs turistområde. Som regel ligger tellen på den sida som vetter mot stranden. På motsatta sidan ligger butiker och restauranger. Några övergångsställen finns inte och inga "bromslimpor". Det är bara gasa och köra, och skulle någon vara dum nog att bli påkörd får han skylla sig själv. Gatan är ju till för motorfordon. Trafik- eller turistpolis existerar inte. Om de mot förmodan skulle finnas, så är de inte där de skall vara.

Trottoarerna är inte heller säkra. Trasiga brunnslock och djupa håll är förrädiska och tar minst två år att åtgärda. Ett sprucket avloppsrör är heller inget att gnälla om. Lagas kanske nästa år.

Kufisk växling

Och så är det det där med växling av valuta. I hela världen är en USD en USD. Men inte på Bali. Där är det en särskild, lite högre kurs för 100 USD-sedlar. 50-sedlar ger

mindre och sämst vid växling är 20, 5 och 1 USD. Detta gäller även på bank, vilket kollades på Grand Bali Beach.

Som jagande vargar

Men det absolut sämsta med turistområdena på Bali är horderna av månglare. De är ohyfsade, påträngande och allmänt obehagliga. Det de säljer finns billigare i butik eller också är det kopior på klockor, kosmetika eller andra märkesvaror, som är förbjudna i praktiskt taget alla länder runt klotet. T. o. m. små barn på sju - åtta år är ute i svängen istället för att gå i skola.

Det går inte att komma undan den jagande och stimmande vargflocken med mindre att man håller sig inom hotellområdet. Och det är väl inte avsikten med besöket på denna i övrigt underbara ö?

Fredad zon

Runt Medelhavet har hotellen fått lov att ha egna privata plager för att freda sina gäster. I Nord- och Västafrika är stränderna fria för alla. Men med förbud att mångla. I Gambia exempelvis får nasande vid stranden inte förekomma närmare än 175 meter från hotellgränsen. En trevlig och effektiv turistpolis ser till att så sker.

Myndigheterna på Bali — vakna!

Rensa upp och gör det förlorade paradiset till ett nyvunnet paradiset, där turisten kan känna sig välkommen, inte bara av de trevliga pass- och tulltjänstemännen på flygplatsen. Se till att ni bjussar på allt fint ni har och inte bara skinnar turisterna.

Om inget görs, och det snart, dröjer det kanske inte så länge innan Bali blir ett nytt Mallorca med turistflykt och förslummade hotell.

Carl Henric Reiher

Världsbanken rapporterar om den sociala utvecklingen

Världsbanken har studerat befolkningsutvecklingen i Indonesien, vilket resulterat i en genomlysande, saklig och omfattande rapport.

Man konstaterar, att Indonesiens befolkning under de kommande 40 åren snabbt kommer att "förgubbas", till dels beroende på bättre hälsovård. När dessutom befolkningsstillväxten är på neråtgående minskar succesivt de produktiva årgångarna med resultat, att påfrestningarna på landets ekonomi ökar oroväckande.

Detta ställer landet inför stora och långsiktiga utmaningar. Först måste hälso- och socialvård finna en lösning på hur gamla, icke arbetande människor skall garanteras en grundtrygghet. Vidare måste krafttag tas för att lösa hälsovården för barn och ungdom.

Världsbanken beräknar att i likhet med föregående år ställa fem miljarder USD till förfogande i form av lån och bistånd för den sociala uppbyggnaden.

Indonesien är världens till folkmängd fjärde stat med en produktionstillväxt per år på 6,2% enligt en femårsprognäs, som sträcker sig fram till 1999. Men trots en av världens snabbast ökande ekonomier belastas Indonesien av ett budgetunderskott på 90 miljarder USD.

Indonesien kommer att år 2030 ha en befolkning över 60 år på hela 15 procent mot dagens 6 procent. Detta kommer självklart att ställa nästan oöverstigliga krav på landets ekonomi.

Befolkningen beräknas år 2030 uppgå till 278 miljoner människor mot 179 år 1990 enligt Världsbanken beräkningar.

Dessutom framhåller man, att i dag kan man beteckna ca 27 miljoner invånare på nästan 14 000 öar som fattiga.

Ett vinnande lag

Hans Hansson

Indonesiens badmintonlag tog hem fyra av fem segrar i Indonesia Open i Yogyakarta i augusti i år. Femton nationer deltog. Världsnationen ställde upp med både sitt A- och B-lag d.v.s. ett 100-tal spelare. Utöver detta deltog ett antal klubbtag från Indonesien såsom Team Gudang Garam och Team Bimantara.

En internationell badmintonturnering med denna uppslutning består av många höjdpunkter. En av dessa var att få se Susi Susanti uppträda. Tankarna för en från badmintonturneringen till en balletuppvisning. Susi svävar fram likt en ballerina, smekande förpassar hon bollen till motståndarens sida. Oberörd och med en världsmästarinnas lugn vänder hon ett underläge till seger. Man märker att returerna blir hårdare och hårdare när överarmsmuskeln och handleden pressar på. Så uppträder en världsmästarinna.

Finalen i herrdubbeln blev en urladdning av högsta klass när Ricky och Rexy slog Gunavan och Bambang i en "tresetare".

Rexy Mainaky och hans tränare Triadji kopplar av med en bit mat efter en välförtjänt seger i herrdubbeln.

Bambang säger själv att det är en poäng som skiljer dem åt och så blev det. Ricky och Rexy förlorade första set (10-15), vann det andra (15-4) och fick 18-17 i det tredje och avgörande. Ricky och Rexy vinner på sitt metodiska spel. Dom tar inga chanser utan litar på varandra. Detta till skillnad från Gunavan och Bambang som visar sitt temperament i underläge. Världsmästarna kontrollerar sina känslor.

Vinnaren i herrsingel heter Ardy B Wiranata. Ardy var en av turneringens intressantaste spelare. I semifinalen mot världsmästaren Harianto Arbi visade Ardy att han är en "fighter" för att i finalen mot Yoko Supriyanto visa upp allt en komplett badmintonspelare bemästrar. Ardy t.o.m. gav prov ur Susi Susantis repertoar. Ardy är en annorlunda spelare med sina skelande ögon och långa hår. Kläderna ser ut att vara tre nummer för stora, ja t.o.m.

racketen verkar för stort för honom. Både på planen och vid sidan av är Ardy en artig och ödmjuk person. Ardy kommer säkert att vilja vara med och kämpa om världsmästartiteln under 1995.

Vi får inte glömma Lili Tampi och Finarsih som kämpade till sig en seger i damdubbelfinalen mot Chung So Young och Gil Young Ah från Korea likväl som Flandi Limpiles och Dede Hasanahs andraplats i mixeddubbeln.

Vi ser fram mot att få se några av spelarna i Swedish Open här i Lund 1995. Vinstsumman har fördubblats och man hoppas med detta locka några av världens bästa spelare till turneringen. SIS kommer att finnas på plats för att göra intervjuer med spelarna.

Hans Hansson

Det blev fel

I artikeln "Detta är Indonesien" i förra numret föll en rad olyckligtvis bort. Tredje stycket i högerspalt på sid 6 skall ha följande lydelse:

Nummer tre är Maluci som inkluderar alla öar mellan Irian Jaya och Sulawesi. Den fjärde gruppen är Irian Jaya i republikens östligaste kant.

Ursäkta, men red hade vid pressläggning fullt jobb att packa för en månadslång resa till Indonesien.

CHR

Mänskliga rättigheterna sitter löst

Tyvärr var inlägget om Östtimor i nr 1 baserat på partsinformation, som tyvärr inte granskats tillräckligt kritiskt.

Läget på Östtimor ger anledning till stor oro liksom fängslandet på Java av fackföreningsfolk och tystandet av viktiga pressorgan. Så vill vi inte se Indonesien.

Red.

Garuda Indonesia

Etta på Indonesien - Japan

Garuda har förstärkt sin ställning som ledande flygoperatör på linjerna Japan - Indonesien genom tre flygningar per vecka till Kansai International Airport i Osaka. Med denna trafik har Garuda 18 avgångar till och från Japan per vecka.

Nya Jumbojätten flyger på Europa

Garudas andra Boeing 747-400 levererades i maj och sattes omedelbart in på trafiken till Frankfurt, Madrid och Amsterdam. Nummer ett i serien togs i trafik redan i januari och har flygit på Japan.

747 har 405 stolar fördelade på 18 i första klass, 64 businessclass och 324 i turistklass. Tyvärr har man koncentrerat dagens moderna faciliteter som video med 6 kanaler, videospel, avancerad underhållning och specialservice till de högre klasserna. Turistklassen får nöja sig med flight information service och den vanliga slappa servicen. Trots allt är det ändå de fullsatta turistkabinerna, som tveklöst utgör bolagets ekonomiska ryggrad. Om inte servicen förbättras torde risken vara stor, att billighetspassagerarena byter bolag.

Garuda Indonesia har i dag 54 flygplan i sin flotta. Två är Boeing 747-400, sex Boeing 747-200, en Boeing 747-200 C, åtta Boeing 737-300, sju Boeing 737-400, sex MD 11, nio Airbus 300-B4, tio Airbus 300-600 och sex DC 10.

Aerowisata renoverar

Under året har två av Aerowisatas hotell undergått en omfattande ansiktslyftning. Dels gäller det Senggigi Beach Hotel på Lombok, där de 150 bungalowerna moderniserats. På Hotel Sanur Beach är det standardrummen som får en behövlig uppfräschning. Arbetet beräknas vara klart på bägge hotellen till årsskiftet.

Detta är minister Habibies vision om ett framtida Indonesien. Habibie är fd ingenjör från den tyska flygindustrin. Han lämnade Messerschmidt 1974 för att på uppdrag av president Suharto leda nationens teknologiska utveckling. Idag anklagar hans kritiker honom för att sluka statskassan och tömma privata företag på kunskapsarbetskraft.

I en intervju nyligen ställer ASIA WEEK:s korrespondent Keit Loveard följande frågor till Habibie:

Hur började Ert arbete med att bygga upp den tekniska industrin i Indonesien?

Jag blev tillfrågad av presidenten om att delta i skapandet av en ny ekonomisk ordning där infrastrukturen för vår vetenskapliga utbildning ingick. Det var visionen om ett framtida Indonesien som presidenten bar inom sig. Första gången han nämnde detta var i ett tal i Solo 1971. Det var ingen som förstod vad han menade den gången. Det var nog många som underskattade president Suharto, men detta tal var ett bevis på att han hade en vision.

Varför behöver Indonesien högteknologisk industri?

Under 1960-talet utvecklade Japan kunskaper inom konsumentelektronik och bilproduktion. Man blev riktigt duktiga under 1970-talet inom dessa områden för att under 1980-talet inta en näst intill total dominans. Sko- och textilproduktionen flyttades under denna period till Korea, för att vi senare skulle få se en utveckling mot högteknologisk industri även där. Detta skedde även i Taiwan liksom det sker i andra delar av världen. Jag visste att en dag skulle sko, jeans och textiltillverkningen komma till vårt land på våra konkurrensfördelar. Men jag visste också att en dag flyttar den ut till Bangladesh eller Kina.

Därför måste vi ha något att ersätta den med. Och i Indonesiens fall är det högteknologisk industri som gäller.

Vilken industri är viktigast för Er?

Vi har redan specialiserat oss på produktion av medelstora kommersiella flygplan upp till 130 passagerare. Inom den marina industrin bygger vi båtar upp till 60.000 dwt. Indonesien är av naturen en marin kontinent och marknaden för marin produktion kommer alltid att finnas här. Det är alltså den inhemska marknaden som finansierar vår högteknologiska industri (d v s industrier med kunskap som kan konkurrera både inhemskt och internationellt).

Stämmer det att Er industri inte kan överleva utan monopol och subventioner?

Jag har bett presidenten att stödja och skydda vår produktion genom att ge oss ett s k monopol. Jag är fullt medveten om att detta strider mot de ekonomiska lagarna. Men det finns ett kriterium för vår verksamhet. Produkterna skall med framgång tillverkas i Indonesien. Detta för att nå konkurrensfördelar på en definierad framtida marknad. Om inte produkten uppfyller dessa kriterier då är vi inte intresserade av stöd.

Hur harmonerar den tekniska utbildningen med Er utvecklingsplan?

När man pratar om kärnan i nationell utveckling måste man överväga en ökning av de mänskliga resurser inte som ett medel utan som centralt viktigt. Om vårt land kan ha 3% av sin befolkning i den tekniska industrin, då menar jag inte bara flyg och marinindustrin utan elektronik, bioteknik och jordbruksindustrin också då räcker det. Vårt omedelbara mål är 1%.

Hotellvisit av Carl Henric Reiher

Senggigi Beach Hotel

Ännu är inte Lombok helt turistförstört. På ön finns ett antal losmen, men också tre hotell av klass. Senggigi Beach är äldst och även bäst placerat. Tyvärr har anläggningen varit lite nattständer och sliten. Nyttillträdde general managern Juergen Fischer med rötter i Tyskland har med energi och effektivitet satt igång ett omfattande upprustningsprogram. Det färdiga kvartret lovar gott. Kanske Senggigi häver sig upp och blir 4-stjärnig. Juergen Fischer har även stramat upp den vänliga personalen att bli ännu mer effektivare. Sheraton är flottere, Intana rörigare men bästa val är Senggigi, även prismässigt.

Juergen Fischer, är den nye driftige chefen på Senggigi Beach Hotel.

Mrs Parmi månar om sina gäster på Shanti Village i Sanur.

Shanti Village

Mrs Parmi är manager på Shanti Village, ett litet välskött hotell på mellersta Sanurstranden. Perfekt läge i förhållande till strand, butiker och restauranger. Tyvärr ingen TV eller dagstidning, men för av god standard. Två kategorier rum, dels enkla mycket billiga, dels av god kvalitet och billiga. Mrs Parmi tar själv emot alla gäster, vilket ger en personlig prägel åt Shanti, som verkligen rekommenderas.

Risata Bali Resort

I Tuban är trakten avsevärt lugnare än i grannorten Kuta. Där nära stranden mitt emot Holiday Inn finner man Risata Bali Resort. Fantastiskt poolområde, härlig trädgård, trivsamma rum och bra restaurang förutom verklig bra personal är orsak nog för att välja Shanti. Hotellet är mycket prisvärt. Tuban har dessutom tagits sig i kragen och genomfört flera städdagar för att inte se ut som en sopstation, vilket annars är det normala på Bali.

På Risata Bali Resort, Tuban, ligger den härliga poolen mitt i den tropiska oasen.

Drakarnas land

På de ensliga vulkanöarna Komodo, Padar och Rinca väster om Flores lever ett helt osannolikt djur, *The Komodo Dragon*, Komodovaranen eller oran, som lokalbefolkningen kallar monstret. Den var helt okänd för västvärlden ända till 1911, då den holländske officeren *van Hensbrack* "upptäckte" detta stora djur.

Världens största reptil

Komodovaranen är inte endast den största av nu levande reptiler. Den är dessutom en av jordens äldsta arter med anor ända tillbaka till dinosaurierna.

Varaner finns visserligen i ett 20-tal arter från Afrika till Australien, men alla dessa är mindre och av långt yngre datum än *Varanus komodoensis*, som kan bli tre meter lång och väga ca 150 kilo.

Oran har dessutom två från andra varaner avvikande egenskaper, som gör att den vid första påseende klassas som orm. Den har en lång, delad spelande tunga och käkar, som är elastiska som på ormar. Men Komodovaranen är definitivt en reptil.

Som ung är oran en ganska gemytlig krabat. Den tillbringar sitt första levnadsår uppe i träden och födan är huvudsakligen vegetarisk. Men en vacker dag blir träden för små och maten räcker inte till. Det blir födosök på marken, samtidigt som kosten övergår till att bli animalisk. Komodohjortar och getter är huvudsakligt byte.

Varanen ser dåligt och dessutom är den ingen snabbloppe, varför det är en prestation, att den kan fånga snabba bytesdjur. Men det kompenseras av dålig munhygien. Saliven innehåller ett gift, som är långsamt dödande. Oran behöver bara nafs en hjort i bakhasen, så är den dödsdömd. Men sedan gäller det att hitta det döda djuret, vilket inte är något problem. Den långa, del-

ade tungan fungerar som en luktradar, som kan pejla in kadavret på någon kilometers avstånd.

Människoätare

Historierna är naturligtvis många om detta sagodjur, som t o m anses vara förebild till den kinesiska draken.

Den vanligaste vandringshistorien handlar om turisten, som blev dödad och uppäten av en jättevaran. Efter långvarigt sökande fann man bara hans kikare och glasögon. Nationaliteten? Ja både Tyskland, Amerika, Frankrike, Nya Zeeland och Australien har nämnts.

Sannigen är den, att accidenserna har varit få, men tyvärr tragiska. 1987 döddes en 12 årig pojke. Den brottslige oran flyttades till Flores, där han dock inte trivdes särskilt bra. Efter en kort tid hade han simmande tagit sig tillbaka till Rinca.

En vuxen kvinna fick på Rinca närkontakt och blev biten. Hon överlevde dock. Den 18 juli 1979 döddes den 84-årige schweiziska turisten baron Rudolf van Biberegg.

Det framgår inte om de drabbade hade underlåtit att följa de strikta reglerna för vistelse i Komodoreservatet.

Många fiender

På Komodo lever ca 600 människor. De livnär sig på det rika fisket runt öarna och som anställda vakter på naturreservatet. De har lärt sig att umgås med varanerna, och respekterar varandra.

Men tyvärr finns det tjuvjägare. Det är inte varanerna de är ute efter utan de hjortar, som lever på öarna och som varanerna oundgängligen måste ha för sitt uppehålle. Jägarnas hundar äter varanernas ägg och förorsakar därigenom stor skada.

Komodovaranen är världens största reptil med anor från dinosaurierna. Bilden visar tyvärr inga levande varaner utan en konstnärlig grupp på Senggigi Beach Hotel.

Populationen av drakar på Komodo var 1985 ca 1 400 för att ha ökat till ca 1 700 år 1989. På Rinca finns troligtvis ca 600. Trots en positiv utveckling är The Komodo Dragon en hotad art och det är bara att hoppas, att ansvarig myndighet skyddar öarna mot tjuvjägare och att turismen hålls i strama tyglar och inte på ekonomiska fördelar övergår till massturism.

I fångenskap

Det är sedvänja statschefer emellan att som gåva överlämna något unikt från det egna landet. Det troligtvis mest unika i Indonesien är Komodovaranen. Exemplar har lämnats till bl a statschefer i Australien, Singapore och Förenta Staterna. Tyvärr kan det trots god vilja gå på tok. Så är det i Singapore. Där lever idag endast tre av de överlämnade fyra varanerna. Och dessa har det dåligt.

Tvärtemot är det med gåvan som togs emot av president Busch 1988. Redan tidigare hade amerikanska djurparker några djur. Men med tillskottet av fru Sobat och herr Friendty började det hända saker i National Zoological Park i Washington. Paret ställde till med en verklig sensa-

tion när de 1992 producerade 26 ägg, varav 13 kläcktes och ungarna överlevde.

De har vuxit till sig och är nu ute på olika djurparker för att förstärka stammen av denna utrotningshotade djurart.

Da Capo

Ledningen för The National Zoological Park beslöt försöka få Sobat att upprepa sin bravad. Lämplig herre fanns på Cincinnati Zoo i Ohio. Resultatet av utflykten blev 24 ägg som transporterades tillbaka till Washington för kläckning. Hälften tog George Mason Universitetet hand om och den andra hälften placerades i klimatkammare på National Zoo. Av de 24 äggen kläcktes 14 stycken med lyckligt resultat.

Hur gör man för att lyckas föröka detta säregna, sällsynta djur med hemvist på de karga, tropiska öarna väster om Flores?

Hemligheten är fullvärdig kost, helstora råttor och noggrann klimatkontroll djurens kvarter. Men det viktigaste är att djuren har tillräckligt med lera och annat "grävmaterial" så att de kan gräva var vill och skapa egna gömslen.

Sobat är nu tillbaks hos sin man Friendty och nya utflykter är inte planerade.

Carl Henric Reihner

Vem blir Soearhartos efterträdare?

Trots presidentens tillbakavisande av att utse en efterträdare, menar flera forskare att han borde göra det.

President Soeharto, som är en av världens längs sittande statsöverhuvuden, kommer att vara 77 år vid nästa val 1998, och har givit indikationer på att han inte kommer att kanditera för presidentskapet vid nästa val.

Många röster för att han ska utse en efterträdare har hörts, eftersom man menar att det kan leda till kaos. Presidenten själv menar att valet av president måste gå konstitutionsenligt till och det vore konstigt om regeringen inte skulle kunna finna en president, som han säger: "bland de 180 miljoner invånarna".

Två män har nämnts dock som möjliga efterträdare och det är General (pens) Try Sutrisno (nuv. vice presidenten) och B.J. Habibie (regeringsministern för forskning och teknologi).

Enligt en optionsundersökning i mars hade Try Sutrisno 72 procent av rösterna i representanthuset, Habibie hade 17 och Megawati Soekamoputri (ordförande för PDI) 11 procent

Ingen evakuering vid Mount Batur

Trots varning om ett vulkanutbrott lever befolkningen i byn Ye Mahpeh på Mount Batur sluttnig utan oro. Vid utbrottet 1963 led byn stora materiella och personliga skador.

Turister kräver fortfarande att få bestiga den 1771 meter höga vulkanen, trots att den puffar aska och svart rök. Detta oroar myndigheterna, som tar signalerna om utbrottet allvarligt.

Radisson och SAS Hotels i global allians

Enligt avtal mellan Radisson och SAS Hotels skall de 30 SAS-hotellen i Beijing, Danmark, Norge, Sverige, Finland, Tyskland, Nederländerna, Belgien, Österrike och Kuwait namnändras till Radisson/SAS Hotel, och få en ny gemensam logotype. Även SAS hotellet i Hanoi, Vietnam, som blir klart 1996, kommer att ingå i gruppen.

Avtalet ger SAS Hotels exklusiv rätt att utveckla hotelldelen i Europa. Målet är att till år 2000 starta ytterligare 60 hotell. Därmed uppgår Radisson/SAS Hotels i Europa till ca 100, som skall administreras av SAS International Hotels

Som en följd av avtalet avslutas SAS International Hotels samarbete med Swisshotels liksom Radissons med Movenpick.

Pertamina och Esso i samarbete

Det statliga oljebolaget Pertamina planerar att teckna avtal med Esso Natuna Inc, ett dotterbolag till Exxon Corp., i storleksordningen 34 miljarder USD. Detta för gasprojekt i Natuna Bayfältet. Esso har redan investerat 16 miljoner USD i ett första utvecklingsprogram i Natunaområdet, som beräknas ha världens största koncentrerade gasreserv.

Världsbäst "On Time"

Garuda Indonesias Boeing 737, som började trafikera linjenätet i april 1989 omfattar nu 15 plan av denna modell. Enligt en studie gjord av Boeingfabriken i Seattle är Garudas plan praktiskt taget världsbäst, när det gäller regularitet. Under en tolv månaders period som slutade 31 mars i år var planen enligt uppgift "on time" i 99,7 % av turerna. Vad Boeing avser med "on time" redovisar man dock inte.

När regnar det på Bali?

Den första frågan som ställs av förstagångsresenären till tropikerna är "när regnar det". Den frågan är inte lätt att besvara. Klimatet är nämligen olika norr respektive söder om ekvatorn och dessutom mellan olika områden. Eftersom majoriteten av svenskar har Bali som resesmål, så gäller följande mycket preliminära väderleksprognos för denna ö.

Bali ligger i södra delen av det egentliga ekvatorområdet. Därför har man relativt väl uppdelade regn- och torrperioder i motsats till de tropiska regnskogarna runt ekvatorn i Amazonas, Kongo och Kalimantan, där man måste räkna med regn mer eller mindre varje dag.

Men som i Sverige, där normalt juli är den mest regnrika månaden på året, kan högtrycken flytta lite på sig och ge subtropisk värme och sol som i år!

Det vanliga För Bali är en torrperiod från april till oktober och en relativt kort regnperiod november - mars.

Orsaken till stabiliteten kan sökas i Australien. På sommaren blir den australiska kontinenten rejält upphettad. Den varma luften stiger och drar till sig svalare luftmassor från den nordligare asiatiska kontinenten. På grund av jordrotationen blir det en riktningsändring av vindarna som bildar den sk nordvästmonsunen. Monsunen passerar stora vattenområden som sedan avger den upptagna fuktigheten som regn på Bali.

Däremot är vinterklimatet kallt i Australien; de kalla, torra sydostvindarna från kontinenten drar sig norrut, huvudsakligen över landmassor och ger Bali ett angående nämnt, nästan medelhavsklimat. Men den höga luftfuktigheten ca 75% gör att man inte rör sig allt för mycket eller allt för snabbt.

Den södra delen har

som årsgenomsnitt hela 78% av möjliga soltimmar. Tom regniga januari har 63% soltimmar. Genomsnittstemperaturen vid kusten är 31 grader C med en härlig svalkande havsbris, som ger ett perfekt semesterväder.

För andra områden inom Indonesien råder mycket varierande klimatförhållanden. Det går att läsa sig till i någon av de ypperliga reseguiderna, som finns för hela Indonesien. Studera noga hur vädret är just dit du tänker resa, så undviks många besvär.

Aningen anmärkningsvärd är informationen från en av aktörerna i Östasien-turismen, Vingresor, som framtida påstår, "att tropiskt klimat råder runt ekvatorn. Det karaktäriseras av värme året om och kraftig nederbörd ofta åtföljd av åska de flesta månaderna". "I Malaysia och på Bali råder typiskt tropiskt klimat med kraftigt regn året om. Trots detta förekommer en hel del sol. Något torrare maj - juli och augusti - september". Det är genant, att vår största resebyrå inte har kläm på hur klimatet är på platser till vilka man säljer resor.

Så svepande får man inte vara. Det vore som att påstå, att samma klimat råder i Stockholm som i Tunis.

Högsäsong på Bali, dessutom med förhöjda priser, är december, alltså under en sk regnmånad. Det är framför allt australiensarna som då är gäster. och de anser, att klimatet är bra.

Svaret på när man skall resa till Bali är - åk när som helst under året. Men under april - oktober är chansen till någon extra soltimme och färre eftermiddagsskurar störst.

Carl Henric Reiher

OBS! Vinter i Australien är sommar hos oss, liksom svensk vinter är sommar söder om ekvatorn.

Ur kalendariet

Luciafest i Stockholm

Välkommen söndagen den 11 december mellan klockan 15.00 och 17.00. Platsen är Serafens Sjukhem, Bolinders Plan 1, nära Centralen i Stockholm. Det blir kaffe med juldopp, luciatåg, indonesisk dans och godispåsar. Separat inbjudan är också utskickad. Priset är 20:-.

Du anmäler dig till tel 08-663 03 20.

Kallelse till årsmöte 1995

Notera söndagen 29 januari 1995 i din almanacka redan nu. Mellan kl 16.00 och 18.00 är det årsmöte. Då ska ny styrelse väljas och vi ska även besluta om hur vi finansierar den här tidningen. 50 kronor mer per medlem och år är ett förslag. Det blir som vanligt inte bara årsmöte, utan även mat och anklungmusik. Platsen är Serafens Sjukhem, Bolidens Plan 1, Stockholm. Väl mött.

Några tankar om aktiviteter 1995

- * Årsmöte den 29 januari. Missa inte det.
- * Sahabat har en fortsatt utgivning, hoppas vi.
- * Malmö-Lund lokalföreningen förblir aktiv, hoppas vi också.
- * Vi vill bättre sätta Göteborg på SIS-kartan. Tips och idéer.
- * Ett sommarläger för ungdomar planeras.
Eva Hedén tel 08-754 65 44 håller i trådarna och behöver tips och stöd.
- * Vårutflykt med ångbåt till Gripsholms Slott och statens porträttgalleri.
Preliminärt datum: lördagen 20 maj.
- * Språkkurserna fortsätter. Hur kan vi komma ut i landet med dem?
- * Vad sägs om en preparandkurs för förstagångsbesökare till Indonesien?
- * Ett årligt besök på Etnografiska muséet ligger oss varmt om hjärtat.
Här finns en stor samlad kunskap som vi vill ytnyttja. Återkommer om datum.
- * Kan vi slå årets publikrekord. Kanske. Vi hoppas kunna bjuda in en av världens största uppköpare av kryddor att komma och berätta för oss om kryddornas liv och leverne.
Och så en jättebuffé, där alla kryddor finns med. 4000 personer?

God Jul och Gott Nytt År
tillönskas alla Sahabats läsare